

Invandrarna

- textfrågor, diskussionsfrågor och gemensam läsning med uppgifter

Ämne: Svenska, SVA

Årskurs: 7-9, gymnasiet, SFI, Vux

Lektionstyp: refelektion, diskussion, egna uppgifter

Lektionsåtgång: 4-8

Den här lektionen är skriven av Jenny Edvardsson.

Jenny är lärare i svenska och historia på Wendesgymnasiet i Kristianstad.

Läs gärna mer på hennes blogg: jennypawendes.blogspot.se

Textfrågor till del 1: Sökare av nya hem (s 9-100)

Framme i New York

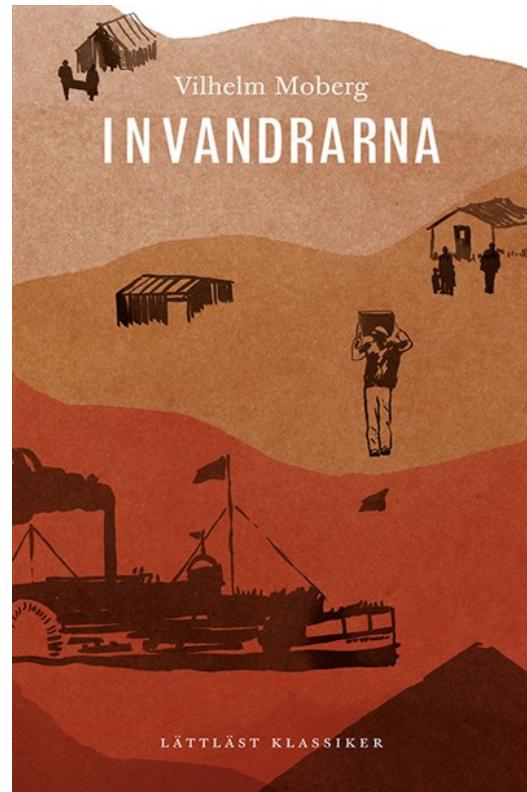
1. När kom Karl Oskar och hans familj fram till Amerika?
2. Varför fick inte utvandrarna lämna båten?
3. Vad är kolera?

Svenska pengar blir amerikanska

4. Varför går kapten Lorentz i land?
5. Kaptenen sätter ut vakter vid båten. Vad beror det på?
6. Kaptenen ogillade hur folk betedde sig i Amerika. Hur ser man det i texten?

En lång karl med stor näsa

7. Hur ska Karl Oskar och de andra svenskarna ta sig till Minnesota?

Ska de bli slavar?

8. Ulrika är orolig. Vad beror det på?
9. Karl Oskars bror Robert har ljugit. Om vad, har han ljugit?

Invandrarna i den gröna parken

10. Varför ville Danjel flytta till Amerika?

Mjölk och vetebullar

11. Den bulle som Karl-Oskar hade med sig till Kristina skilde sig på många sätt från de rågkakor de ätit på båten. Vilka är skillnaderna?
12. Hur brukade Kristina och hennes familj fira midsommar?

Första brevet till Sverige

13. Karl-Oskar skriver brev till sina föräldrar. Han väljer att skriva om det Nya landet och inte om båtresan. Varför tror du att han väljer att lämna båtresan utanför?

Ett glatt skepp

14. Robert vill åka med skeppet Angelica. Vad beror det på?

En stad full av mördare

15. New York hade rykte om sig att vara en stad full av mördare och förbrytare. Stämde ryktet?

Den vackraste gatan

16. Vilken är den bredaste och vackraste gatan i världen?
17. Arvid är rädd om sitt ur, sin klocka. Vem har han fått det av?

En döing reser sig upp

18. Mannen på marken är inte död. Vad har hänt med honom?

Resan fortsätter

19. Prästen i Sverige hade sagt att järnvägen var en ondskefull uppfinning. Vad kan han ha menat med det?

Alla plågas utom Ulrika

20. Karl Oskar dricker brännvin för att slippa bli sjuk. Vad säger han att brännvinet gör?

Dela med sig

21. Varför tvekar Kristina att dela med sig av sin mat?
22. Vilka får ta del av Kristinas mat?

Fattigt folk, rikt folk

23. Människorna på ångbåten Sultana behandlades på olika sätt beroende på vilka de var och vart de kom ifrån. Ge några exempel från texten.
24. Vad är skakarna och piskarna?

Karl Oskar och Ulrika bråkar

25. Vad bråkar Karl Oskar och Ulrika om?

Var är Lill-Märta?

26. Karl Oskar och Ulrika blir vänner igen. Hur kommer det sig?

Godavänner

27. Ulrika berättar om sitt liv i Sverige. Vad får läsaren reda på?

28. Vem är det Ulrika blir vän med?

Ett hav av gräs

29. Vad är prärie för något?

Begravningar

30. Hur blev man smittad av koleran?

31. Vad gör människorna på båten för att slippa bli smittade av koleran?

Gud hämtar Eva

32. Hur förklara Danjel Evas död?

Rövarna

33. Vad händer med Karl Oskar när han beger sig iväg för att skaffa mjölk?

34. Vilka är rövarna?

Far bloar

35. Varför oroar sig Kristina för Karl Oskars sår?

Det sista skeppet

36. Vem var Red Wing?

37. Varför skulle vintern bli svår för invandrarna?

Diskussionsfrågor till romanen Invandrarna

Språkets betydelse

Att inte kunna det språk som talas i landet man flyttar till kan leda till problem och svårigheter.

- a) Vad känner Karl Oskar och Kristina när de inte kan prata eller förstå det nya språket? Ge gärna exempel från texten.
- b) Vilka problem och svårigheter möter Karl Oskar och Kristina när de inte kan prata amerikanska? Ge gärna exempel från texten.
- c) Kan du känna igen dig i Karl Oskars och Kristinas upplevelser och svårigheter? Vilka? Hur upplevde du dem? Skriv en kortare text (max ½ A4-sida) där du beskriver dina upplevelser och känslor.
- d) Berätta för en klasskompis om det du skrivit ner.

Att byta identitet

I romanen är det flera karaktärer som väljer att lämna Sverige för att få börja om i Amerika. Vi har exempelvis prästen Danjel som i Sverige blivit förbjuden att predika och vi har Ulrika som i Sverige levt som prostituerad.

- a) Går det att byta identitet och bli någon annan så snart man hamnar i ett nytt land eller i en ny miljö? Eller är man samma person som innan?
- b) Kan man helt bryta mot sitt gamla jag och bli någon annan? Eller finns delar av ens gamla jag kvar?
- c) Hur går det för Danjel och Ulrika? Kan de skapa sig nya identiteter i Amerika?

Gemensam läsning av romanen Invandrarna

Tanken är att romanen läses gemensamt i form av etappläsning. Vissa avsnitt läses högt i klassrummet medan andra läses av eleverna själva, antingen under lektionstid eller hemma. Varje vecka är det runt 70 sidor som läses och arbetas med i form av skriftliga och muntliga uppgifter. Alla uppgifter finns samlade här nedan.

Inledande uppgift

Framför dig har du romanen Invandrarna. Vad tror du att den ska handla om och varför tror du att den ska handla om just detta? Läs baksidetexten och titta på omslaget. Skriv sedan en kort reflektion. Till din hjälp har du de två meningarna nedan:

Jag tror att romanen Invandrarna ska handla om....

Jag tror det för att...

Etappläsning 1: sidorna 9-22

Det fyra första kapitlen läses högt. Under läsningen får eleverna samla stödord från texten. Stödorden ska användas till en kortare skriftlig sammanfattning.

Skrivuppgift sammanfattning

Du har nu fått höra de första fyra kapitlen i romanen Invandrarna. Din uppgift blir att kort sammanfatta dessa. Vad händer i kapitlen? Vad är karaktärerna med om?

Till din hjälp har du mallen nedan (finns också som A4 längre fram i dokumentet):

Namn_____

Klass_____

Lässtokoll för lässtrategin sammanfatta

	Händelse	Karakter	Miljö
Vad hände först?			
Vad hände sedan?			
Vad hände sist?			

Fröken JE, Wendesgymnasiet

Materialet får användas enligt denna Creative Commons licens.

Etappläsning 2: sidorna 22-58

Eleverna läser dessa sidor på egen hand. Under läsningen funderar de över frågorna nedan och skriver ner sina svar:

1. Hur tycker du att din läsning gått? Har det varit lätt, svårt eller kanske spännande att läsa? Varför har det gått på detta sätt?
2. Vilka tankar har romanen väckt hos dig?
3. Vad har du fastnat för under din läsning? Välj ut minst tre citat eller händelser från romanen och skriv om dessa. Ta hjälp av stödmeningarna nedan:

Det första jag har fastnat för är....
Det andra jag har fastnat för är...
Det tredje jag har fastnat för är...

4. Diskutera dina tre citat/händelser med en klasskompis. Har ni valt samma eller helt olika?

Etappläsning 3: sidorna 59-61

Läs gärna sidan 59-61 högt. Diskutera sedan citatet nedan med eleverna. Låt eleverna arbeta i tre steg, Enskilt, Par, Alla.

Att bli annorlunda

I detta kapitel delar Kristina med sig av den mat hon har kvar. Hon tvekar till en början. I romanen kan man läsa följande:

”De hade lämnat Sverige, de var i ett nytt land.
Folk betedde sig annorlunda än därhemma.
Kanske måste också hon bete sig annorlunda?”

Hur tänker du kring detta citat? Är det så att man måste bete sig annorlunda när man kommer till ett nytt land? Varför måste man det i så fall? Och hur annorlunda ska man bli?

1. Fundera först själv. Skriv ner några stödord.
2. Diskutera sedan med en klasskompis.
3. Diskutera slutligen med övriga i klassen.

Etappläsning 4: sidorna 61-99

Eleverna läser dessa sidor på egen hand. Under läsningen funderar de över frågorna:

1. Vilka är de största skillnaderna mellan Sverige och Amerika enligt karaktärerna i boken?
2. Vilka problem och hinder ställs invandrarna för när de reser i Amerika?

Svaren skrivs ner.

Etappläsning 5: sidorna 101-153

Läs gärna sidan 101-109 högt. Diskutera sedan frågan nedan med eleverna. Låt eleverna arbeta i tre steg, Enskilt, Par, Alla.

Att vara god

I romanen får vi möta pastor Jackson som öppnar upp sitt hem för invandrarna. Han ger dem mat och en sovplats för natten. Han hjälper invandrarna när ingen annan vågar. Det han gör kan räknas som en god gärning. Men vad innebär det att vara god? Och i vems ögon är man god?

1. Fundera först själv. Skriv ner några stödord.
2. Diskutera sedan med en klasskompis.
3. Diskutera slutligen med övriga i klassen.

Etappläsning 6: sidorna 109-153

Eleverna läser på egen hand. Under läsningen funderar de över följande frågor och svaren skrivs ned:

1. Hur är karaktärerna? Vad har de för drivkrafter och hur förändras de?
2. Vad utmärker romanens miljö, och hur påverkas man av att bo där?

Frågorna diskuteras i mindre grupper och därefter får alla i uppgift att författa ett brev.

Ett brev hem

Efter läsningen ska eleverna, precis som Karl Oskar, författa ett brev hem. De väljer själva vem de ska skriva sitt brev till. Det kan vara till en släkting, en kompis eller någon på skolan. Eleverna ska utgå ifrån att de precis blivit invandrare och de ska beskriva det de varit med om antingen under sin resa till det nya landet eller om sin första tid i Amerika.

Etappläsning 7: sidorna 153-161

Läs gärna sidan 153-161 högt. Diskutera sedan frågan nedan med eleverna. Låt eleverna diskutera i tre steg, Enskilt, Par, Alla.

Karl Oskar och Kristina har nu fått ett nytt hem. I romanen kan man läsa:

I en liten koja vid sjön Ki-Chi-Saga
började Karl Oskar och Kristina sitt nya liv.
De började om sitt liv som bönder,
och allt måste de göra från början.

Att börja om

Karl Oskar och Kristina får börja om sitt liv som bönder. Vilka svårigheter ställs de inför?
Och vilka möjligheter ser de?

1. Fundera först själv. Skriv ner några stödord.
2. Diskutera sedan med en klasskompis.
3. Diskutera slutligen med övriga i klassen.

Etappläsning 8: sidorna 161-199

Eleverna läser på egen hand. Under läsningen skapar de egna frågor till romanen. De skapar frågor till texten (alltså frågor där svaren går att utläsa direkt i texten), frågor mellan raderna (frågor där svaren inte går att hitta direkt utan som läsare måste man på egen hand lägga ihop olika saker och dra slutsatser) och frågor bortom raderna (frågor där svaren finns hos en själv eller i det omgivande samhället).

När eleverna läst och skapat frågor sätter de sig i mindre grupper. De går igenom sina frågor och låter gruppen hjälpa till att besvara dem.

Etappläsning 9: sidorna 201-217

Läs gärna sidan 201-217 högt. Diskutera sedan frågan nedan med eleverna. Låt eleverna diskutera i tre steg, Enskilt, Par, Alla.

Oro

Många föräldrar oroar sig för sina barn men äldre syskon kan också oroa sig för yngre syskon. I romanen oroar sig Karl Oskar för sin lillebror Robert. Vi kan läsa:

Karl Oskar hade alltid varit lite bekymrad över sin yngre bror.
Han var inte uthållig i arbetet.
Ibland var det som om han varken såg eller hörde.
Han var en drömmare.

Vad tror du att dina föräldrar eller syskon oroar sig för? Och vad oroar du dig för?

1. Fundera först själv. Skriv ner några stödord.
2. Diskutera sedan med en klasskompis.
3. Diskutera slutligen med övriga i klassen.

Etappläsning 10: sidorna 217-278

Eleverna läser på egen hand. Under sin läsning funderar de över följande frågor:

1. Vem av karaktärerna i romanen kan du identifiera dig med? På vilket sätt kan du identifiera dig med dem? Identifiera betyder känna igen sig i.
2. Vem av karaktärerna har du svårt att identifiera dig med? Varför har du svårt att identifiera dig med denna karaktär? Identifiera betyder känna igen sig i.
3. Vilken betydelse har miljön för handlingen? Spelar miljön en viktig eller underordnad roll? Kunde romanen lika gärna ha utspelat sig någon annanstans? Ge exempel och motivera dina svar.
4. Vilka anser du är romanens centrala motiv? Motiv är tidlösa karaktärer eller situationer. Två exempel är den onda styvmamman och kärlek mellan rik och fattig. Förklara och ge exempel.
5. Vilket anser du är romanens budskap? Motivera varför du anser att detta är romanens budskap. På vilket sätt anser du att romanens budskap eller tema är giltigt för oss idag?
6. Vad kan vi som läser romanen idag lära av den, anser du?

Eleverna skriver ner sina svar. Efter läsningen diskuterar de sina svar med klasskompisar i en mindre grupp. Därefter får eleverna tid att fördjupa sina skriftliga svar. Svaren lämnas in som en slutredovisning på romanen.

Namn _____

Klass _____

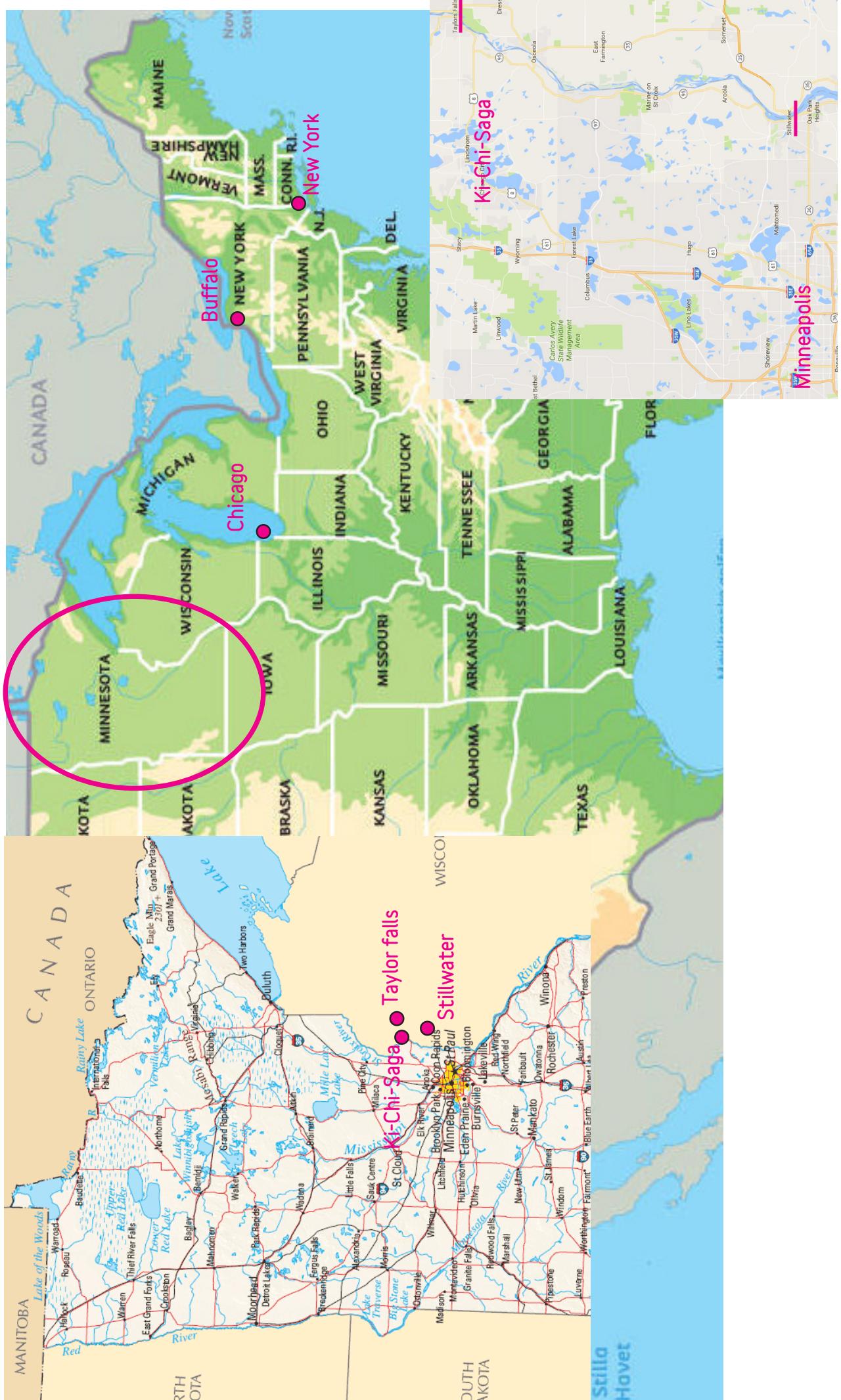
Läsprotokoll för lässtrategin sammantagna

	Händelse	Karaktär	Miljö
Vad hände först?			
Vad hände sedan?			
Vad hände sist?			

Materialet får användas enligt denna Creative Commons licens.

Fröken JE, Wendesgymnasiet

FRAMME I NEW YORK

Skeppet Charlotta kom fram till New York den 23 juni 1850.

På skeppet fanns 70 utvandrare från Sverige. Nästan alla var bönder och deras familjer.

De hade lämnat sin hembygd för att söka sig ett bättre liv i Nordamerika.

En av familjerna var Karl Oskar och Kristina Nilsson och deras tre barn.

De kom från Ljuder socken i Småland.

New York var Nordamerikas största stad.

Den låg på Manhattan, en längsmal ö i Hudsonfloden. Här bodde redan en halv miljon människor.

Skeppet var försenat flera veckor.

Det hade seglat i motvind och svåra stormar.

Men nu var resan över.

Äntingen skulle utvandrarna få slippa det trånga skeppet. Äntingen skulle de få gå på fasta marken igen.

Men när skeppet lade till i hamnen fick utvandrarna inte gå i land.

Det berodde på kolera, den dödliga sjukdomen som fanns i staden.

Myndigheterna i New York försökte stoppa smittan.

De trodde att den kommit till Amerika med fartygen från Europa.
Alla skepp måste undersökas innan passagerarna fick gå i land.
I tre dagar skulle utvandrarna hållas kvar på skepet.

En man från myndigheterna kom till Charlotta. Han frågade kapten Lorentz om det varit kolera ombord. Kapten Lorentz visade fram listan på passagerare. Åtta namn var strukna. Så många hade dött under resan, men ingen av dem dog i kolera. Det kunde kapten Lorentz lova. Han hade haft sjukdomen på sitt skepp en gång, och han visste hur den såg ut: våldsamma diarréer, ännu våldssammare kräkningar och en törst som var som eld i halsen. Kroppen torkade ut, och efter bara ett par dagar var den sjukte död. Tjänstemannen tittade på dem som ännu var sjuka för att vara säker på att de inte hade kolera.

SVENSSKA PENGAR BLIR AMERIKANSKA

Under resan hade kapten Lorentz samlat in utvandramas pengar.

Han hade dem i en liten läderpåse.

Nu steg han i land för att växla pengarna.

Han gick till en bank på affärsgatan Wall Street.

Där bytte han svenska riksdaler mot amerikanska dollar och cent.

Flämtande i hettan kom han tillbaka till skeppet.

I hamnen fläktade det lite från havet,

men under däck var luften instängd och svår att andas.

Nere i sin hytt tog kapten Lorentz fram en lista med namnen på utvandramina.

Han skulle räkna ut hur mycket var och en skulle få tillbaka i amerikanska mynt.

Det var ett tråkigt arbete.

Lorentz var sjöman och ville segra ute på havet.
Han ville inte sitta stilla vid ett skrivbord och räkna och skriva.

För varje person drog han av en avgift, två och en halv dollar.

Det var pengar som varje skeppare måste betala till myndigheterna i New York.

Pengarna gick till fattigkassan i staden.
Varje år kom det utfattiga mäniskor till New York.

De som inte kunde försörja sig kunde få hjälp från fattigkassan.

Kapten Lorentz var inte känd som en snäll man, men han kände ansvar för de svenska bönderna. Han visste att de kunde bli lurade. Så fort det kom in ett skepp i hamnen samlades karlar på kajen.

De var som glupska hundar, tyckte Lorentz. De sa att de ville hjälpa utvandrama, men var bara ute efter deras pengar.

Kapten Lorentz satte alltid ut vakter vid landgången. Vakterna höll borta karlarna från skepet så att de inte skulle stjäla något. Tjuvarna kom från alla möjliga länder, och de lurade helst sina egna landsmän. Engelsmän tog hand om engelsmän, irländare tog hand om irländare, och svenskar valde svenskar till byte.

Papperet klippade i kapten Lorentz händer, som var blöta av svett.

Han längtade efter att dricka kall öl. På kvällen skulle ha gå till ett känt värdshus och äta. Maten var inte lika god som i Frankrike, men den dög. Amerikanerna hade bott så kort tid i sitt land, att de ännu inte hunnit lära sig att laga mat. De hade sysslat med annat, som att bygga kyrkor. Lorentz hade hört att det fanns 115 kyrkor bara i New York. Landet svämmade över av religiösa tokar, menade kapten Lorentz.

Han ogillade hur folk betedde sig i Nordamerika.
Det var ingen ordning alls.
De många olika folkslagen bildade en enda stor röra.
Man kunde knappt skilja på herrskap och enkelt folk.
Pigor och drängar förvandlades när de kom till Amerika.
De trodde de var jämlikta med fint folk.
De blev olydiga och fräcka mot överheten.

Lorentz räknade upp summan i silvermynt.
Karl Oskar räknade därefter själv pengarna,
långsamt och noggrant.
Sedan stoppade han ner mynten i sin penningpåse.
Påsen satt fast i ett bälte som han hade runt magen.

Karl Oskar dröjde kvar.
Han ville inte gå från hytten än.

- Tror du att jag har lurat dig? undrade kaptenen.

- Nä, visst inte. Men jag vill fråga kaptenen om nåenting.

Karl Oskar berättade att han reste tillsammans
med femton andra personer från samma socken.
Det ville nu resa vidare inåt landet, till Minnesota.
Där borta skulle det finnas god jord.
Karl Oskar tog fram en fläckig papperslapp.
På lappen stod en address:

*Mister Anders Måansson
Taylors falls Post Office
Minnesota Territory
North America*

- Vem har du fått adressen av? frågade kaptenen.
- En gammal kvinna på skeppet, Fina-Kajsa.
Anders Måansson är hennes son.
Hon ska fara te honom, och nu följer alla mä.

EN LÅNG KARL MED STOR NÄSA

Utvandrarna kom för att hämta sina växlade pengar.
En lång karl slog huvudet i taket när han gick
nerför trappan till hytten.

- Akta skallen! Den kommer du att behöva i Amerika,
sa kapten Lorentz.

Han kände igen mannen, det var Karl Oskar Nilsson,
den unge bonden med den stora näsan.
En stormig natt var bondens hustru nära att dö.
Hon hade förlorat mycket blod.
Kapten Lorentz lyckades få stopp på blödningen.
Efteråt sa bonden att han räddade hustruns liv.

Karl Oskar hade lämnat ifrån sig 515 riksdaler.
Det blev 206 amerikanska dollar.
Sedan måste han betala avgiften för hustrun,
sin bror Robert och de tre barnen, totalt 37 dollar.